

Gemensamt remissvar på SOU 2023:22

Datalagring och åtkomst till elektronisk information

Detta är ett gemensamt remissvar från Dataskydd.net, DFRI och ISOC-SE; tre ideella organisationer som från olika perspektiv verkar för en hög nivå av personlig integritet, tekniskt och juridiskt dataskydd samt ett öppet Internet.

Dataskydd.net är en svensk ideell, partipolitiskt obunden förening som verkar för bättre tekniskt och juridiskt dataskydd för privatpersoner i Sverige.

Föreningen för Digitala Fri- och Rättigheter (DFRI) är en ideell och partipolitiskt obunden förening som verkar för främjandet av digitala fri- och rättigheter.

Internet Society i Sverige (ISOC-SE) är en ideell förening som ingår i den världsomspännande organisationen Internet Society (ISOC) som verkar för en effektiv användning och organisation av Internet.

Remisskommentarer

Vi anser att förslaget i sin helhet har stora brister i analysen av de konsekvenser det innebär för informationsfrihet, inskränkningarna i den personliga integriteten och möjligheten att kommunicera på ett säkert sätt. Vi vill särskilt avstyrka utredningens förslag om geografiskt riktad lagring och anpassningskyldigheten för OTT-tjänster.

Vi anser inte att förslaget kan sägas vara proportionerligt eller skäligt med hänsyn till de enorma inskränkningar på medborgarnas personliga integritet som förslaget föreslår ska införas. De föreslagna ändringarna för att tillåta datalagring knutna till kommuner kommer att leda till integritetskränkningar i form av övervakning av hundratusentals oskyldiga medborgare vilka inte är

misstänkta för brott. Detta kan knappast "toleras i ett demokratiskt samhälle" som utredningar menar.

Utredningen har gjort en utblick till hur det ser ut i övriga europeiska länder, men det saknas ett jämförande resonemang om huruvida lagstiftningen i dessa länder har varit ett effektivt verktyg. I många av dessa fall har utredningar tvärtom visat att de verktyg som implementerats inte på ett effektivt sätt bidragit till det avsedda ändamålet. Mot bakgrund av detta kan inte de inskränkningar verktygen ger upphov till vara ändamålsenliga eller proportionerliga.

Anpassningsskyldigheten för totalsträckskrypterade tjänster riskerar att inte bara skapa stora intrång i den personliga integriteten men kan också komma att leda till att företag som tillhandahåller kommunikationslösningar kan komma att dra sig ut ur den Svenska marknaden och enbart lämna kvar tjänster där kommunikationen inte sker på ett säkert sätt. Detta skadar både fysiska personers integritet, men även juridiska personer som har behov av säker kommunikation kan komma att påverkas. I förlängningen kan Sveriges nationella säkerhet också komma att påverkas negativt. Vi saknar i utredningen även en tillfredsställande konsekvensbedömning av hur juridiska personer som hanterar sekretessuppgifter kan komma att påverkas av ett sådant scenario.

Vi ser problem i hur utredningen ställer sig till teknikutveckling generellt, vilket bland annat lyser igenom i följande påstående:

En grundläggande princip bör vara att det är tekniken som ska följa lagstiftningen och inte lagstiftningen som ska följa tekniken.

(SOU 2023:22, s. 415)

Detta går att tolka som att utredningen anser att om man kan lagstifta på ett visst sätt så är det helt rimligt att göra det. Vi har däremot en annan åsikt, vilket är att lagar kontinuerligt ska utvärderas, speciellt med avseende på hur de påverkar grundläggande fri- och rättigheter, som personlig integritet (t.ex. dataskydd) och att de ska främja innovation och möjlighet till självbestämmande genom tillgång till information och öppenhet, t. ex. genom ett fortsatt öppet Internet.

Vi anser att förslagen är baserade på en osund balans av det bakomliggande intresset av informationsinsamling och övervakning kontra rättigheter och skyldigheter, och menar att utredningen bör kritiseras för avsaknad av empiriskt material som stödjer tesen att lagförslagen leder till påstådd effekt.

Vi tänker här bland annat på Riksrevisionens rapport "På skakig grund – beslutsunderlag inför stora reformer (RiR 2022:15)" som indikerar avsaknaden av djuplodande och genomtänkta beslutsunderlag för samhällsbärande reformer under de senaste tjugo åren. Denna utredning uppfyller inte kravet "att reformernas förväntade effekter och mål samt kostnader redovisas tydligt och företrädesvis kvantitativt" vilket behövs för att vara nog djuplodande och genomtänkt för beslutsunderlag enligt Riksrevisionen.

Personlig integritet, dataskydd och rätten till säker kommunikation på ett öppet Internet är samhällsbärande fundament, ovärderliga för demokratin. De får inte offras på politikens kortsiktiga altare i en icke genomtänkt reform.